ECLI:LV:AT:2023:1012.C69373520.11.L
Lieta Nr. C69373520, SKC-41/2023
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2023. gada 12. oktobrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Anita Čerņavska, senatori Zane Pētersone un Normunds Salenieks

izskatīja rakstveida procesā civillietu /pers. C/ prasībā pret /pers. D/ par zaudējumu atlīdzības piedziņu sakarā ar /pers. D/ kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas 2021. gada 14. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. C/ 2020. gada 17. septembrī cēlis tiesā prasību pret /pers. D/ par zaudējumu atlīdzības 10 629,01 *euro* piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] 2016. gada 4. oktobrī pieņemts lēmums par kriminālprocesa Nr. 11151063516 uzsākšanu, un 2016. gada 13. oktobrī /pers. C/ atbilstoši Kriminālprocesa likuma 95. panta pirmajai daļai atzīts par cietušo. 2016. gada 15. novembrī /pers. D/ atzīts par aizdomās turēto – par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 130. panta otrajā daļā – par tīšu vieglu miesas bojājumu nodarīšanu prasītājam.

[1.2] 2017. gada 10. jūlijā kriminālprocesā Nr. 11151063516 tika pieņemts lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai. 2017. gada 28. jūlijā starp prasītāju un zvērinātu advokātu noslēgta vienošanās par cietušā pārstāvību attiecīgajā kriminālprocesā.

[1.3] Prasītājs 2017. gada 5. oktobrī pirmās instances tiesā pirms tiesas izmeklēšanas uzsākšanas iesniedza pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju, lūdzot piedzīt no atbildētāja izdevumus par saņemtajiem ārstniecības pakalpojumiem 4166,90 *euro* un morālā kaitējuma kompensāciju 5000,00 *euro*.

[1.4] Ar Kurzemes rajona tiesas 2018. gada 9. novembra spriedumu atbildētājs atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 130. panta otrajā daļā. No atbildētāja par labu prasītājam piedzīta kaitējuma kompensācija 5566,90 *euro:* 4166,90 *euro* sakarā ar prasītāja izdevumiem par saņemtajiem ārstniecības pakalpojumiem un 1400,00 *euro* kā morālā kaitējuma kompensācija.

[1.5] Par minēto spriedumu atbildētājs iesniedza apelācijas sūdzību. Lai gan ar Kurzemes apgabaltiesas 2019. gada 10. maija spriedumu tika atcelts pirmās instances tiesas spriedums, atbildētajam piespriestais sods, noziedzīga nodarījuma kvalifikācija, kā arī uzliktais pienākums atlīdzināt prasītājam nodarīto kaitējumu palika negrozīti. Par minēto apgabaltiesas spriedumu atbildētājs iesniedza kasācijas sūdzību. Senāta Krimināllietu departaments 2019. gada 2. augustā atteica ierosināt kasācijas tiesvedību.

[1.6] 2017. gada 28. jūlija vienošanās starp prasītāju un zvērinātu advokātu paredzēja, ka apmaksa par zvērināta advokāta juridiskās palīdzības sniegšanu būs par faktiski padarīto darbu. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 351. panta pirmo daļu pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju cietušais ir tiesīgs iesniegt līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā. Uz tiesas izmeklēšanas uzsākšanas pirmās instances tiesā brīdi prasītājam vēl nebija radušies izdevumi par zvērināta advokāta juridisko palīdzību. Līdz ar to prasītāja izdevumi par zvērināta advokāta juridisko palīdzību kriminālprocesā 10 629,01 *euro* apmērā ir uzskatāmi par zaudējumiem Civillikuma 1770. panta izpratnē un ir piedzenami Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

[1.7] Prasība pamatota ar Civillikuma 1635. panta pirmo daļu, 1649. panta pirmo daļu, 1770., 1771., 1772., 1773., 1775., 1779. pantu, Civilprocesa likuma 1., 24., 33., 41., 195. pantu un Kriminālprocesa likuma 350. panta ceturto daļu.

[2] Ar Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 3. decembra spriedumu prasība apmierināta.

[3] Kurzemes apgabaltiesa, izskatījusi lietu sakarā ar atbildētāja apelācijas sūdzību, ar 2021. gada 14. aprīļa spriedumu prasību apmierināja.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Ar tiesas spriedumu krimināllietā atbildētājs atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 130. panta otrajā daļā, un sodīts ar piespiedu darbu uz 100 stundām. No atbildētāja prasītāja labā piedzīta kaitējuma kompensācija 5566,90 *euro*, tai skaitā kompensācija par ārstniecības izdevumiem 4166,90 *euro* un par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām 1400,00 *euro*.

[3.2] No Civilprocesa likuma 7. panta kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma 350. panta pirmo un trešo daļu, kā arī 351. panta pirmo daļu izriet cietušā tiesības prasīt kaitējuma atlīdzināšanu. Cietušajam ir tiesības iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā. Pieprasītās kompensācijas apmērs ir jāpamato. Ja ar spriedumu kriminālprocesā nav atlīdzināts viss radītais kaitējums, cietušajam ir tiesības prasīt tā atlīdzināšanu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā cietušajam vēl nebija radušies zaudējumi sakarā ar advokāta sniegtajiem pakalpojumiem.

[3.3] Lietā nav strīda par to, ka prasītāja intereses kriminālprocesā ir pārstāvējis zvērināts advokāts un jautājums par advokāta palīdzības samaksu kriminālprocesā nav lemts. Tādējādi prasītājam ir tiesības celt prasību Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā par zaudējumu atlīdzības 10 629,01 *euro* piedziņu.

[3.4] Prasītāja izdevumi par advokāta pakalpojumiem minētajā kriminālprocesā ir atzīstami par zaudējumiem Kriminālprocesa likuma 350. panta izpratnē. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 96. panta trešo daļu likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums ir obligāts tiesai, kas izskata lietu par tās personas civiltiesisko atbildību, par kuru pieņemts attiecīgs nolēmums. Līdz ar to fakti, kas nodibināti ar spēkā stājušos spriedumu, ir saistoši citai tiesai. No lietas materiāliem redzams gan attiecīgās vienošanās noslēgšanas fakts, ko apliecina advokāta orderi, gan pats pārstāvības fakts kriminālprocesā. Samaksu par zvērināta advokāta darbu apliecina rēķini par laiku no 2017. gada 2. oktobra līdz 2019. gada 28. jūnijam par cietušā pārstāvību kriminālprocesā par

kopējo summu 10 629,01 *euro*.

[3.5] Katra pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis, noteic Civillikuma 1779. pants. Lietā konstatējami visi priekšnoteikumi zaudējumu atlīdzības piedziņai: atbildētāja neattaisnojama darbība, par kuras izdarīšanu viņš ir atzīts par vainīgu un sodīts; zaudējumu esība, ko pierāda samaksātie zvērināta advokāta rēķini; un cēloniskais sakars starp vainīgā rīcību un zaudējumiem.

Atbildētājs, iebilstot pret zaudējumu apmēru, nav norādījis, kādā apmērā tie būtu uzskatāmi par nepamatotiem. Advokāta pakalpojumu samaksa nav ierobežota ar konkrētām likmēm un ir atkarīga no pušu vienošanās. Ir nepamatota atbildētāja atsauce uz Senāta 2011. gada 6. aprīļa spriedumu lietā Nr. SKC-143/2011, jo kriminālprocesa ietvaros radušies cietušā izdevumi par advokāta pakalpojumiem ir zaudējumi, nevis ar lietas vešanu saistīti izdevumi Civilprocesa likuma 44. panta izpratnē. Līdz ar to pēc analoģijas piemērot Civilprocesa likuma 44. panta piekto daļu nav pamata.

[4] Atbildētājs kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances spriedumu.

Kasācijas sūdzībā citu argumentu starpā norādīts, ka izdevumi par advokāta palīdzību nav atzīstami par zaudējumiem, par kuriem atlīdzību pēc galīgā nolēmuma stāšanās spēkā kriminālprocesā var piedzīt Kriminālprocesa likumā vai Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā, atsevišķi no pieteiktās un ar tiesas spriedumu piespriestās kompensācijas kriminālprocesā, ja prasītājs šādu zaudējumu atlīdzības piedziņu Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā un termiņā nav pieteicis.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījis lietas materiālus, Senāts atzīst, ka jautājums par /pers. C/ pieteikuma pakļautību iesniedzams Augstākās tiesas priekšsēdētājam nodošanai izšķiršanai Senāta departamentu priekšsēdētāju sēdē.

[6] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 2. pantu civillietas tiesa izspriež kārtībā, kāda noteikta Civilprocesa likumā un likumā „Par tiesu varu". Atbilstoši likuma „Par tiesu varu" 50. panta piektajai daļai Augstākās tiesas priekšsēdētājs sasauc Senāta departamentu priekšsēdētāju sēdes, kurās izšķir tiesneša vai tiesas iesniegtu jautājumu par lietas pakļautību, ar balsstiesībām piedalās šajās sēdēs un vada tās. No šīs tiesību normas izriet tiesneša vai tiesas, kas izskata civillietu, pienākums un tiesības gadījumā, ja tiesnesim vai tiesai ir pamatotas šaubas par strīda pakļautību, iesniegt Augstākās tiesas priekšsēdētājam lūgumu izšķirt jautājumu par strīda pakļautību likuma „Par tiesu varu" 50. panta piektajā daļā noteiktajā kārtībā.

[7] Valstij ir pienākums nodrošināt efektīvu cietušo tiesību aizsardzību. Šis valsts pienākums attiecībā uz cietušā tiesību efektīvi piedalīties kriminālprocesā nodrošināšanu citastarp izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīvas Nr. 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI, 14. panta, atbilstoši kuram dalībvalstis saskaņā ar cietušo lomu attiecīgajā krimināltiesību sistēmā cietušajiem, kas piedalās kriminālprocesā, dod iespēju saņemt atlīdzību par izdevumiem, kas radušies sakarā ar viņu aktīvu piedalīšanos kriminālprocesā. Nosacījumus vai procesuālos noteikumus par to, kā cietušie var saņemt atlīdzību, nosaka valsts tiesību akti.

[7.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 23. panta pirmās daļas pirmajam teikumam visi civiltiesiskie strīdi ir pakļauti tiesai, ja likumā nav noteikts citādi. Izņēmums no šī noteikuma ir paredzēts panta trešajā daļā. Savukārt saskaņā ar apskatāmā panta otro daļu jautājumu par strīda pakļautību izšķir tiesa vai tiesnesis. Ja tiesa vai tiesnesis atzīst, ka strīds nav pakļauts tiesai, lēmumā jānorāda iestāde, kuras kompetencē ietilpst šā strīda izšķiršana.

No minētā noteikuma izriet tiesas, kas skata lietu, pienākums pārliecināties par to, vai strīdam ir civiltiesisks raksturs, vai arī tā pakļautība vispārējās jurisdikcijas tiesai un procesuālā kārtība īpaši noteikta likumā un atkarībā no izdarītā secinājuma izlemt jautājumu par strīda pakļautību. Šajā ziņā norādāms, ka, lai gan jautājums par strīda pakļautību atbilstoši Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 1. punktam ir izlemjams civillietas ierosināšanas stadijā, tiesai, vēlāk konstatējot, ka strīds tai nav pakļauts, atbilstoši Civilprocesa likuma 223. panta 1. punktam un 474. panta 3. punktam ir pienākums izbeigt tiesvedību.

[7.2] Tādējādi Senātam izskatāmās civillietas ietvaros vispirms ir jāatbild uz jautājumu, vai izdevumi par advokāta palīdzību, kas cietušajam radušies krimināllietas iztiesāšanas ietvaros, ir atzīstami par zaudējumiem, ko pēc galīgā nolēmuma stāšanās spēkā kriminālprocesā var piedzīt Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā, atsevišķi no pieteiktās un ar tiesas spriedumu piespriestās kompensācijas kriminālprocesā, ja prasītājs šādu zaudējumu atlīdzības piedziņu Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā un termiņā nav pieteicis. Minētais nozīmē, ka Senātam ir jāizšķir jautājums, vai lietas izskatīšana ir pakļauta vispārējās jurisdikcijas tiesai civilprocesuālajā kārtībā.

[8] Kriminālprocesa likuma 350. panta otrā daļa noteic, ka kompensācija ir krimināltiesisko attiecību noregulējuma elements, ko apsūdzētais samaksā brīvprātīgi vai uz tiesas nolēmuma pamata vai prokurora priekšraksta par sodu pamata.

No minētās tiesību normas kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma 1. pantu izriet, ka kaitējuma kompensācijas samaksas pienākuma noteikšana ir viens no veidiem, kā panākt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu. Proti, gadījumā, ja pastāv pamats kaitējuma kompensācijas pieteikšanai (Kriminālprocesa likuma 350. panta pirmā daļa), šo mantisko jautājumu personai ir pienākums ierosināt un risināt kriminālprocesa ietvaros.

[8.1] Savukārt Kriminālprocesa likuma 350. panta trešā daļa noteic, ka gadījumā, ja cietušais uzskata, ka ar kompensāciju nav atlīdzināts viss radītais kaitējums, viņam ir tiesības prasīt tā atlīdzināšanu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Nosakot atlīdzības apmēru, jāņem vērā kriminālprocesā saņemtā kompensācija.

Atzīmējams, ka šādā redakcijā aplūkojamā tiesību norma tika pieņemta Kriminālprocesa likuma pamata redakcijā. Minētā sakarā vēršama uzmanība uz vārdkopu „ar kompensāciju nav atlīdzināts viss radītais kaitējums". No minētā pirmšķietami secināms, ka kaitējuma kompensācijai jābūt gan pieteiktai, gan arī izlemtai kriminālprocesa ietvaros. Minētā tiesību norma uzsver civilprocesu kā papildu tiesisko aizsardzību un izņēmuma gadījumu tādām situācijām, kurās cietušais ar kaitējuma kompensācijas pieteikumu ir vērsies kriminālprocesa ietvaros, taču nav guvis pilnīgu radītā kaitējuma atlīdzinājumu. Tomēr ir iedomājamas situācijas, kad personai, kurai ar noziedzīgu nodarījumu ir nodarīts kaitējums, no viņas neatkarīgu iemeslu dēļ kriminālprocesā nav cietušās personas statusa un iespēju iesniegt kaitējuma kompensācijas pieteikumu vai kad personai līdz likumā noteiktajam kompensācijas pieteikuma iesniegšanas brīdim (Kriminālprocesa likuma 351. panta pirmā daļa) kaitējums vēl nav radies, tomēr nav izslēdzams, ka tas var rasties vēlāk (piemēram, vēlāk atklājušies veselības sarežģījumi).

[8.2] Respektīvi, cietušajam kriminālprocesā, ja persona vēlas panākt kaitējuma kompensācijas piedziņu, ir pienākums vispirms iesniegt kaitējuma kompensācijas pieteikumu tieši šī procesa ietvaros. Ja šāds kaitējuma kompensācijas pieteikums nav iesniegts, nav pamata uzskatīt, ka ar kompensāciju nav atlīdzināts viss radītais kaitējums, jo tā kompensēšana kriminālprocesā nemaz nav pieteikta. Šajā ziņā norādāms, ka tiesai nav pienākuma pieņemt un izspriest pēc būtības jebkuru jautājumu un ka personai, tostarp cietušajam, ir tiesības savas aizskartās vai apstrīdētās tiesības aizstāvēt nevis tādā kārtībā, kādā tā vēlas, vai kādu tā subjektīvi uzskata par lietderīgāko, bet gan tādā kārtībā, kādu noteicis likumdevējs (sal. *Senāta 2022. gada 31. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-14/2022, ECLI:LV:AT:2022:0131.C29462718.10.S, 6. punkts*).

[9] Senāts konstatē, ka prasības celšanas brīdī spēkā bija Civilprocesa likuma 7. pants. Atbilstoši šī panta otrajai daļai gadījumā, ja civilprasība krimināllietā nav iesniegta vai nav izspriesta, prasību var celt šajā likumā noteiktajā kārtībā. Kā jau minēts, atbilstoši Civilprocesa likuma 2. pantam civillietas ir izspriežamas kārtībā, kāda noteikta Civilprocesa likumā un likumā „Par tiesu varu". Vienlaikus nevar neatzīt, ka atsevišķas procesuālās normas satur arī citi likumi, piemēram, Civillikums, Darba likums, Darba strīdu likums u. c. Tad šo likumu normas ir piemērojamas atbilstoši vispārējo un speciālo tiesību normu piemērošanas principiem (sk. *Rozenbergs J., Torgāns K. Civilprocesa likuma 2. panta komentārs. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 26. lpp.*).

[9.1] Atbilstoši Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 9. panta sestās daļas 2. punktam gadījumā, ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma.

Attiecībā uz civilprasības institūtu atzīstams, ka, ņemot vērā šī tiesību institūta kriminālprocesuālo raksturu, par speciālo ir uzskatāms Kriminālprocesa likuma regulējums, kas kopš tā stāšanās spēkā 2005. gada 1. oktobrī šādu tiesību institūtu vairs nepazīst. Šajā ziņā Senāts norāda, ka Civilprocesa likuma 7. panta tiesību normas bija cieši saistītas ar 2005. gada 1. oktobrī spēku zaudējušā Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 101. pantu, kura septītā daļa noteica personai, kas nav pieteikusi civilprasību krimināllietā, kā arī personai, kuras civilprasība nav izskatīta tāpēc, ka krimināllieta izbeigta vai taisīts attaisnojošs spriedums, tiesību to pieteikt civilprocesa kārtībā. Šāds regulējums attiecībā uz kompensācijas pieteikuma neiesniegšanas tiesiskajām sekām Kriminālprocesa likumā nav atrodams.

Turklāt 2021. gada 11. novembrī pieņemtā un 2021. gada 1. decembrī spēkā stājušās likuma „Grozījumi Civilprocesa likumā" anotācijā, izslēdzot Civilprocesa likuma 7. pantu, tika norādīts, ka „tā kā Kriminālprocesa likumā vairs nav paredzēta civilprasības celšana krimināllietā un cietušā tiesību apjomu neietekmē Civilprocesa likuma 7. panta esība, Likumprojekts paredz izslēgt Civilprocesa likuma 7. pantu" (sk. *13. Saeimas likumprojekta Nr. 90/TA-2391 (2020) „Grozījumi Civilprocesa likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju)*).

Arī juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka kompensāciju piedzen un tās apmēru nosaka tiesa krimināprocesā paredzētajā kārtībā, ņemot vērā Kriminālprocesa likuma 352. pantā noteiktos kritērijus. Kompensācijas piedziņā civilprocesam ierādīta subsidiāra loma. Gadījumos, kad saskaņā ar Kriminālprocesa likumu kompensācija netiek noteikta, ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma atlīdzināšana jārisina civiltiesiskā kārtībā (Kriminālprocesa likuma 353. pants). Tāpat, ja cietušais uzskata, ka ar kompensāciju nav atlīdzināts viss radītais kaitējums, viņam ir tiesības prasīt tā papildu atlīdzināšanu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā (Kriminālprocesa likuma 350. panta trešā daļa) (sk. *Rozenbergs J., Torgāns K. Civilprocesa likuma 7. panta komentārs. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 53. lpp.*).

[9.2] Ņemot vērā iepriekšminēto, Senāts nepiekrīt juridiskajā literatūrā izteiktajām atziņām, ka gadījumā, ja persona nevēlas kompensācijas jautājumu risināt krimināprocesa ietvaros, viņa saglabā tiesības prasīt kaitējuma atlīdzināšanu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā (sk. *Kūtris G. Kriminālprocesa likuma 22. panta komentārs. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. Kristīnes Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 106. lpp.*).

[10] Kriminālprocesa likuma 351. panta pirmās daļas pirmais teikums noteic, ka cietušajam ir tiesības iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju jebkurā krimināprocesa stadijā līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā.

[10.1] Gan Senāta Krimināllietu departamenta praksē, gan juridiskajā literatūrā ir atrodama atziņa, ka cietušā paša izdevumi par advokāta palīdzību, ja šie izdevumi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 367. panta pirmās daļas 4. punktam un 367. panta otrajai daļai netiek segti no valsts līdzekļiem, tas ir, ja cietušais nesaņem valsts nodrošināto juridisko palīdzību, ir atzīstami par daļu no kaitējuma jeb par „mantisko zaudējumu" Kriminālprocesa likuma 350. panta pirmās daļas izpratnē, kas savukārt piedzenams no notiesātā (sk. *Senāta 2011. gada 29. augusta lēmumu lietā Nr. SKK-296/2011, 11261057010; Kūtris G. Kriminālprocesa likuma 352. panta komentārs. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. Kristīnes Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 935. lpp.*).

[10.2] Lai gan Kriminālprocesa likuma 351. panta pirmās daļas pirmais teikums noteic brīdi, līdz kuram cietušais ir tiesīgs iesniegt kompensācijas pieteikumu, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 351. panta pirmās daļas otrajam teikumam pamatojot pieprasītās kompensācijas apmēru, Senāta Krimināllietu departaments savā praksē ir atzinis cietušā tiesības iesniegt pieteikumu par izdevumu par advokāta palīdzību atlīdzināšanu arī vēlākajās procesa stadijās, tas ir, apelācijas instances tiesā, tostarp par tādu izdevumu atlīdzināšanu, kas cietušajam ir radušies, saņemot juridisko palīdzību apelācijas instances tiesā (sk. *Senāta 2017. gada 22. decembra lēmuma lietā Nr. SKK-707/2017, ECLI:LV:AT:2017:1222.11094066909.1.L, 13. punktu; 2021. gada 18. marta lēmumu lietā Nr. SKK-217/2021, ECLI:LV:AT:2021:0318.11130055918.7.L* ; *2021. gada 26. jūlija lēmumu lietā Nr. SKK-478/2021, ECLI:LV:AT:2021:0726.12501000120.7.L*). Minētais Senāta ieskatā, ir saistīts ar apsvērumu, ka šādu cietušā izdevumu, lai gan tie ir radušies pēc tiesas izmeklēšanas uzsākšanas pirmās instances tiesā un tiem, neskatoties uz Kriminālprocesa likuma 367. pantā noteikto, ir procesuālo izdevumu daba, atlīdzināšana cita procesa ietvaros ir ne tikai nelietderīga, bet arī apgrūtināta, jo tiesai ir pienākums pārbaudīt šo cita procesa ietvaros radušos izdevumu par advokāta palīdzību apmēru un pamatotību.

[11] Senāts uzskata, ka samaksa par advokāta darbu pieder pie procesuālajiem izdevumiem, kas nav atdalāmi no konkrētās lietas, kuras izskatīšanā tie radušies. Tiem ir procesuāla, nevis materiāltiesiska daba. Kriminālprocesa likuma 367. panta pirmās daļas 4. punkts *expresis verbis* noteic procesuālo izdevumu statusu samaksai advokātam, kad izdevumus par juridisko palīdzību sedz no valsts līdzekļiem. Taču arī samaksa advokātam, kad izdevumus par juridisko palīdzību sedz no cietušā līdzekļiem, pēc savas būtības ir tāds pats izdevumu veids – par advokāta sniegto juridisko palīdzību konkrētajā krimināprocesā, kuru atlīdzināšanas pienākums pēc vispārīga principa tāpat gulstas uz notiesāto personu.

[12] Ievērojot visu minēto, Senāta Civillietu departaments uzskata, ka cietušais atlīdzību par advokāta sniegto juridisko palīdzību var prasīt tikai tā krimināprocesa ietvaros, kurā viņam šie izdevumi radušies, un pieteikums par to piedziņu nav pakļauts izskatīšanai civilprocesuālā prasības kārtībā. Tomēr, ņemot vērā jautājuma starpdisciplināro raksturu un lai novērstu atšķirīgu praksi Senāta departamentos, Civillietu departaments uzskata par nepieciešamu jautājumu par šāda pieteikuma pakļautību izlemt Senāta departamentu priekšsēdētāju sēdē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz likuma „Par tiesu varu" 50. panta piekto daļu, Senāts

nolēma

iesniegt Augstākās tiesas priekšsēdētājam jautājumu par /pers. C/ pieteikuma pakļautību izšķiršanai Senāta departamentu priekšsēdētāju sēdē.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore A. Čerņavska Senatore Z. Pētersone Senators N. Salenieks